

สรุปผลการวิจัย การอภิปรายผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาและเปรียบเทียบความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีของ เยาวชนในสถานฝึกและอบรมของสถานพินิจและคุ้มครอง เด็กกลาง และในโรงเรียนรัฐบาล

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรของการวิจัยครั้งนี้มี 2 กลุ่ม กลุ่มที่หนึ่ง ได้แก่ เยาวชนชายที่กำลัง เรียน อยู่ในชั้นมัธยมศึกษาและได้ถูกจับและถูกส่งตัวไปอยู่ในสถานฝึกและอบรมของสถานพินิจและ คุ้มครอง เด็กกลาง ที่บ้านกรูณา บ้านมูทิตา และบ้านอุเบกขา เป็นจำนวนทั้งสิ้น 100 คน ตัวอย่างประชากรกลุ่มที่สอง ได้จากการสุ่ม เยาวชนชายและหญิงที่กำลัง เรียนอยู่ชั้น มัธยมศึกษาจากโรงเรียนรัฐบาล 5 แห่ง ๆ ละ 20 คน รวม 100 คน ด้วยวิธีสุ่มตัวอย่าง แบบธรรมดาคา (Simple Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 2 ส่วน

1. แบบสอบถามสถานภาพของผู้ตอบ จำนวน 16 ข้อ เป็นแบบตรวจคำตอบ (Check-list)
2. แบบสอบถามเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดี จำนวน 60 ข้อ ซึ่ง ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเอง โดยอาศัยหลักสูตรแบบเรียนวิชาสังคมศึกษาและเอกสาร ตลอดจน งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เป็นพื้นฐาน

แบบสอบที่สร้างขึ้นได้ผ่านการตรวจแก้จากผู้ทรงคุณวุฒิ 6 ท่าน ผู้วิจัยได้นำแบบสอบที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับเยาวชนในสถานฝึกและอบรมบ้านปราณีหญิง จำนวน 20 คน และเยาวชนชายในโรงเรียนรัฐบาลวัดราชาธิวาส จำนวน 20 คน รวม 40 คน นำแบบสอบไปวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นด้วยการหาค่าระดับความยากและอำนาจจำแนก และหาค่าสัมประสิทธิ์แห่งความเที่ยงของแบบสอบ .812 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ ผู้วิจัยได้นำแบบสอบมาปรับปรุงแก้ไขให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น แล้วจึงได้นำไปใช้กับประชากรจริงของการวิจัยด้วยตนเอง ทั้ง 8 ครั้ง และรับคืนมาครบ 100 เปอร์เซ็นต์

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบโดยวิธีตรวจให้คะแนน คือ ข้อที่ถูกให้ 1 คะแนน ข้อที่ตอบผิดหรือไม่ตอบให้ 0 รวมคะแนนเต็ม 60
2. ในการวิเคราะห์ข้อมูลนั้น ได้ใช้ศาสตร์ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้
 - 2.1 วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่ามัธยิมเลขคณิต (\bar{x}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนสอบของ เยาวชนในสถานฝึกและอบรมของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กกลางและในโรงเรียนรัฐบาล
 - 2.2 วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าอัตราร้อยละของคะแนนที่มีผู้ตอบถูก เพื่อสำรวจความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีของ เยาวชนในสถานฝึกและอบรมของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กกลางและในโรงเรียนรัฐบาล และความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดี 6 ประการ โดยเรียงลำดับคะแนนจากมากไปน้อย
 - 2.3 วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบคะแนนของเยาวชนทั้ง 2 กลุ่ม โดยทดสอบค่าที (t-test) ที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05
 - 2.4 วิเคราะห์แบบสอบถามสถานภาพ โดยหาค่าอัตราร้อยละของเยาวชนในสถานฝึกและอบรมของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กกลางและในโรงเรียนรัฐบาล นำเสนอในรูปแบบตารางและความเรียง

สรุปผลการวิจัย

ผลของการวิจัยที่สำคัญ ๆ สรุปได้ดังนี้

1. คะแนนเฉลี่ยของความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีของเยาวชนในสถานฝึกและอบรมของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กกลาง เท่ากับ 38.49 และของเยาวชนในโรงเรียนรัฐบาลเท่ากับ 41.98 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ .05
2. เยาวชนในสถานฝึกและอบรมของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กกลางมีความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดี แตกต่างกันดังนี้คือ อยู่ในเกณฑ์ที่ ร้อยละ 9 พอใช้ ร้อยละ 59 ยังไม่พอใช้ ร้อยละ 32 และเยาวชนในโรงเรียนรัฐบาลมีความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีอยู่ในเกณฑ์ที่ ร้อยละ 11 อยู่ในเกณฑ์พอใช้ ร้อยละ 78 และยังไม่พอใช้ ร้อยละ 11
3. เยาวชนในสถานฝึกและอบรมของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กกลางมีความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีอยู่ในเกณฑ์ค่า 2 เรื่องคือ เรื่องการเมืองและการปกครองในระบบประชาธิปไตย และการอยู่ร่วมกันในชุมชน ขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรม เยาวชนในโรงเรียนรัฐบาลมีความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีอยู่ในเกณฑ์ค่า 1 เรื่อง คือ เรื่องการเมืองและการปกครองในระบบประชาธิปไตย
4. เยาวชนในสถานฝึกและอบรมของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กกลางมีความเข้าใจเกี่ยวกับค่านิยมและคำสอนในทางศาสนา สูงกว่าเยาวชนในโรงเรียนรัฐบาล

การอภิปรายผลการวิจัย

1. เยาวชนในสถานฝึกและอบรมของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กกลาง ได้คะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าเยาวชนในโรงเรียนรัฐบาล ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ จะเห็นได้ว่าสอดคล้องกับงานวิจัยของต่างประเทศคือ ของ ชาร์ส ไอรา บรัคซอว์ (Charles Ira

Bradshaw)¹ ซึ่งได้ทำการวิจัยไว้เมื่อปีค.ศ. 1976 ซึ่งเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างเยาวชนชายที่ประพฤติผิดและเยาวชนชายที่ไม่ได้ประพฤติผิดหลังจากที่ได้รับการอบรมจากผู้นำของโบสถ์ ปรากฏว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ เป็นการแสดงว่าเยาวชนในสถานฝึกและอบรมของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กกลางมีความเข้าใจน้อยเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดี เพราะได้รับการศึกษาน้อย เป็นเหตุให้ประพฤติตนนอกคอกนอกทาง และถูกจับกุมและถูกส่งตัวเข้าไปอยู่ในสถานฝึกและอบรมดังกล่าว และจากการวิจัยของประเทิน มหาชันธุ์² ในปีพ.ศ. 2519 พบว่าการศึกษาอบรมมีความสัมพันธ์กับการกระทำผิดกฎหมายของเยาวชน จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเร่งให้การศึกษาระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษาเพื่อปลูกฝังความเป็นพลเมืองดีแก่เยาวชนเพื่อเป็นการป้องกันและแก้ไขเยาวชนให้เป็นพลเมืองดีของชาติ นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นว่าเยาวชนที่ถูกจับและส่งตัวไปอยู่ในสถานฝึกและอบรมของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กกลางบางคนยังเข้าใจน้อย จึงต้องเร่งปลูกฝังในด้านความเป็นพลเมืองดีให้มากยิ่งขึ้น เพราะนักการศึกษาเชื่อว่าการศึกษาสามารถเปลี่ยนพฤติกรรมของคนได้ และในการจัดสิ่งแวดล้อมใหม่เพื่อแก้ไขเยาวชนเพื่อปรับพฤติกรรมให้ดีขึ้นนั้นจะต้องอาศัยระยะเวลาในการให้เข้ารับการอบรมจึงจะสามารถฟื้นฟูและแก้ไขพฤติกรรมได้ ซึ่งในต่างประเทศ โมเช คีเอส คัมบลิว เชียร์เรอ (Moshe D.S.W. Sherer)³ ได้ทำการวิจัยไว้ในปี 1981 พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจะแปรเปลี่ยนไปตามระยะเวลาที่อยู่ในสถานพินิจฯ ทั้งยังขึ้นอยู่กับกลุ่มเพื่อนอีกด้วย ดังนั้นในการฟื้นฟูและปรับพฤติกรรมเยาวชนที่อยู่ในสถานฝึกและอบรม

¹Charles, Ira Bradshaw, "A Comparative Study of Delinquent and Non-Delinquent Latter-Day Saint Boys in Clark County, Nevada, ...," : 7357-A.

²ประเทิน มหาชันธุ์, "การศึกษากับการกระทำผิดของเยาวชน,"

³Moshe D.S.W. Sherer, "Staff Norms, Student Peer Group Norm, and Student Educational Achievement in a Residential Institution of Juvenile Delinquents, ...," : 860-A.

นอกจากจะให้การศึกษาแล้ว ในการพิจารณาตัดสินของผู้พิพากษาจะต้องคำนึงถึงเวลาที่ใช้ในการฝึกฝนอบรมให้ไต่ผลดีด้วย และควรแยกประเภทของเยาวชนที่กระทำผิด เพื่อไม่ให้กลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลต่อการที่จะชักจูงให้กระทำผิดซ้ำในใหม่ได้ และเพื่อเยาวชนจะได้กลับตัวกลับใจเป็นพลเมืองที่ดีต่อไป

2. เยาวชนในสถานฝึกและอบรมสถานพินิจและคุ้มครองเด็กกลางและในโรงเรียนรัฐบาลมีความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองและการปกครองในระบอบประชาธิปไตยต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สวณา พรพัฒน์กุล¹ เรื่องความสำนึกในหน้าที่พลเมืองของเด็กไทย เมื่อปีพ.ศ. 2520 พบว่าเด็กมีความสำนึกในหน้าที่พลเมืองต่ำ โดยเฉพาะด้านการเมืองและการปกครอง จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่นักการศึกษาจะต้องให้ความสนใจและหาวิธีการปลูกฝังความเป็นพลเมืองดีให้ไต่ผลยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันว่าวิชาสังคมศึกษามีส่วนสำคัญมากต่อการปลูกฝังอบรมเด็กให้เป็นพลเมืองดี แม้กระนั้นก็ยังมียุติเด็กเป็นจำนวนมากกระทำผิดหรือบางคนก็ไม่ประสบผลสำเร็จในชีวิตการงานทั้งนี้อาจเป็นเพราะโลกภายนอกและภายในโรงเรียนมีสภาพไม่เหมือนกัน ดังที่ วิลเลียม แทรมเบอร์รีโน (William Tramburrino)² ได้ชี้ให้เห็นว่าเด็กที่จบโรงเรียนมัธยมในแต่ละปีนั้น ยังมีความรู้ในเรื่องสิทธิหน้าที่ของตนต่อสังคมและผู้อื่นน้อยมาก ก่อให้เกิดปัญหาของการเพิ่มอาชญากรรม การกระทำผิดกฎหมายต่าง ๆ เหตุที่เป็นเช่นนั้น อาจเป็นเพราะสิ่งที่นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับการเป็นพลเมืองดีในห้องเรียนไม่สอดคล้องกับชีวิตนอกโรงเรียน ทำให้สิ่งที่เรียนรู้ไปแล้วเป็นเหมือนประสบการณ์หลอก ๆ ดังนั้นการสอนความเป็นพลเมืองดีจะให้นักเรียนเรียนจากแบบเรียนอย่างเดียวไม่ได้ ต้องมีการปฏิบัติด้วย โรงเรียนต้องสนับสนุนการสอนที่ก่อให้เกิดความคิดริเริ่มด้วยตนเอง มีความภาคภูมิใจใน

¹ สวณา พรพัฒน์กุล, "ความสำนึกในหน้าที่พลเมืองของเด็กไทย,"

² William Tramburrino, "Citizenship Education," The Social Studies, 27 (November 1966): 245-247.

ท้องถิ่น ให้นักเรียนได้มีโอกาสร่วมจัดกิจกรรมอย่างกว้างขวาง ในเรื่องการเมือง เศรษฐกิจและกิจการในสังคม โดยใช้ห้องเรียนเป็นเสมือนห้องทดลองและนำแหล่งวิทยาการ ในชุมชนเข้ามาในโรงเรียนให้นักเรียนได้ฝึกกัน แต่อย่างไรก็ตามโรงเรียนควรจัดให้นักเรียนได้มีโอกาสไปสู่เหตุการณ์จริง ๆ ที่กำลังเป็นอยู่เพื่อเตรียมเยาวชนให้สามารถดำเนินชีวิตตามวิถีทางประชาธิปไตยที่ชุมชนต้องการ เพื่อให้เป็นสมาชิกที่ดีของชุมชน โดยเฉพาะนักเรียนระดับมัธยมศึกษาควรได้เตรียมให้มีความรับผิดชอบในสังคมให้มากเพราะกำลังก้าวไปสู่โลกของผู้ใหญ่ ถ้าเขาไม่มีโอกาสที่จะฝึกฝนแล้วก็ไม่อาจมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวมในสังคมได้ต่อไป

ในทำนองเดียวกัน มานี ธรรมครองอาศย์¹ ได้เสนอแนะว่าชีวิตในโรงเรียนของนักเรียนควรจะสอดคล้องกับชีวิตจริงของนักเรียนภายนอกโรงเรียน เพื่อว่าเมื่อนักเรียนออกจากโรงเรียนไปแล้วจะได้สามารถปฏิบัติหน้าที่ในฐานะพลเมืองดีคนหนึ่งได้อย่างถูกต้อง จึงได้เสนอว่าโรงเรียนควรจัดให้นักเรียนได้เรียนวิชาที่จำเป็นที่จะต้องออกไปใช้และให้ร่วมกับกิจการกับชุมชน กิจการใดที่ชุมชนมีและจัดทำขึ้นควรเป็นวิชาส่วนหนึ่งของโรงเรียนด้วย เช่นการเกษตรในชนบท การค้า หรือการอนามัยและสาธารณสุข ในแหล่งชุมชนหนาแน่น และมีความเป็นอยู่ไม่ถูกสุขลักษณะ โรงเรียนควรเป็นศูนย์กลางของชุมชน ควรร่วมมือกับองค์การรัฐบาลในแง่สาธารณสุข ข้อสำคัญอย่างยิ่งก็คือให้นักเรียนมีโอกาสฝึกหัดความเป็นพลเมืองดีในโรงเรียน

3. ผลการวิจัยพบว่า เยาวชนในสถานฝึกและอบรมของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กกลางได้คะแนนเกี่ยวกับเรื่องคุณธรรม ค่านิยมและคำสอนในทางศาสนาสูงกว่าเยาวชนในโรงเรียนรัฐบาล ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ เป็นการแสดงให้เห็นว่าผู้ที่ได้รับการศึกษาในโรงเรียนรัฐบาลได้เรียนรู้หลักการแต่ไม่สามารถปฏิบัติได้จริง ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของวันเพ็ญ คำเมือง ในปีพ.ศ. 2522 พบว่า นักเรียนได้ให้ข้อเสนอแนะว่าการเรียน

¹มานี ธรรมครองอาศย์, "วิธีสอนความเป็นพลเมืองดี," ศูนย์ศึกษา
(มีนาคม 2500): 14 - 19.

การสอนครูอาจารย์ใช้วิธีสอนแบบบรรยายเป็นส่วนใหญ่ และส่วนใหญ่เรียนทฤษฎีมากกว่า การปฏิบัติ และยิ่งพบอีกว่าสิ่งที่เรียนไปไม่สามารถนำไปปฏิบัติได้ แสดงว่าโรงเรียนส่วน มากมุ่งสอนเพื่อให้เด็กได้รับความรู้เพื่อสอบเลื่อนชั้นมากกว่าที่จะเน้นให้เกิดความแจ่มแจ้ง นำไปปฏิบัติได้จริง จึงเป็นที่น่าสังเกตว่าการสอนเพื่อวัตถุประสงค์ชนิดในการเรียนวิชาหน้าที่ พลเมือง คือธรรมชาติควรจะมุ่งวัดความเข้าใจให้มากกว่าความจำ ดังนั้นจะต้องอาศัยการ สอนทั้ง 3 ด้านตามทฤษฎีของบลูม คือทั้งด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย และจัดการ เรียนการสอนให้ฝึกด้านคุณธรรมโดยเน้นการส่งเสริมค่านิยมกิจกรรม ให้เด็กได้อภิปราย ได้ แสดงบทบาทสมมุติ เป็นต้น

ดังนั้นสิ่งที่นักการศึกษาควรสนใจเป็นพิเศษคือการเรียนการสอนเท่าที่ผ่าน มายังไม่ประสบผลสำเร็จ จึงควรได้มีการปรับปรุงการสอนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจาก นั้นยังแสดงให้เห็นว่าคนที่รู้ดีกว่าแล้วจะไม่ทำผิด และการไต่คะแนนสอบสูงไม่ได้เป็น เครื่องแสดงว่าเด็กจะประพฤติตนตามที่ตนรู้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

ก. ความเข้มของหลักสูตร สำหรับเยาวชนในสถานฝึกและอบรมย่อม เน้นการอบรมด้านคุณธรรมมากกว่าเยาวชนในโรงเรียนรัฐบาล ซึ่งมักจะเน้นการสอนด้าน เนื้อหาตามผลงานวิจัยของวันเพ็ญ คำเมือง ดังกล่าวแล้วข้างต้น และเยาวชนในสถานฝึก และอบรมยังใกล้ชิดกับสถาบันทางศาสนา เพราะมีพระมาให้การศึกษอบรมเป็นพิเศษ*

ข. กลวิธีป้องกันตัว (Defence of Mechanism) เนื่องจากเยาวชน ในสถานฝึกและอบรมรู้ว่าตนเองมีลักษณะไม่เหมาะสมในเรื่องคุณธรรม จึงถูกจับกุมตัวมาอยู่ ในสถานฝึกและอบรม ดังนั้นจึงชกเซยโดยการปรับตัวไปในทางบวกตามแบบอย่างของผู้มี คุณธรรมเป็นการเทียบเคียง (Identificating)

ค. จากข้อมูลสถานสภาพของเยาวชนในสถานฝึกและอบรมของสถาน พิณิจและคุ้มครองเด็กกลาง พบว่าแม้ว่าจะมีสถานภาพทางครอบครัว เศรษฐกิจและสังคมใกล้เคียงกัน โดยดูจากอาชีพของผู้ปกครอง แต่ปรากฏว่าเยาวชนในสถานฝึกและอบรมเป็นจำนวน

* ฎภาคผนวก ก.

มากที่สุดต้องทำงานหารายได้พิเศษในเวลาว่าง จึงอยู่ในสภาพที่ทรนเพื่อช่วยตนเอง แสดงว่า
ยังขาดปัจจัยด้านพื้นฐานคือความต้องการทางร่างกาย ซึ่งถือเป็นสิ่งจำเป็นที่สุดในการ
ดำเนินชีวิต จึงต้องต่อสู้เพื่อให้ได้มาเพื่อตอบสนองในความต้องการพื้นฐานทางร่างกาย
ตามทฤษฎีการจูงใจของ อับราฮัม เอช มาสโลว์ (Abraham H. Maslow)¹ ดังนั้นการที่
จะพัฒนาถึงขั้นสูงได้นั้นถ้าขั้นต้นยังไม่ได้รับการตอบสนองจึงต้องไขว่คว้าด้วยการกระทำผิด
จึงถูกจับกุมดังกล่าว

ง. การที่เยาวชนต้องถูกจับและเข้ามาสู่สถานฝึกและอบรมของสถานพินิจ
และคุ้มครองเด็กกลาง อันเนื่องมาจากการกระทำผิดนั้น มิได้ขึ้นอยู่กับพื้นฐานทางการศึกษา
เพียงอย่างเดียวหรือคนมีการศึกษาสูงแล้วจะไม่ทำผิด ยังมีปัจจัยอื่นเป็นตัวแปรซึ่งมาเกี่ยวข้อง
ด้วย เช่นปัจจัยทางด้านสถานการณ กลุ่มเพื่อน สถานการณ์ชั่วขณะนั้น หรือสุขภาพจิต
เป็นต้น ดังนั้นเด็กที่มีคุณธรรมสูงกว่าก็อาจมีโอกาสทำผิดได้ นอกจากนั้นการกระทำผิดของ
เยาวชนจนถูกจับตัวส่งเข้าอยู่ในสถานพินิจและอบรมยังอาจถูกบีบคั้นจากสภาพแวดล้อมต่าง ๆ
เช่น สภาพครอบครัว และสิ่งแวดล้อมด้านที่อยู่อาศัย เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ
สุพจน์ จักขุทิพย์² ในปีพ.ศ. 2519 ซึ่งพบว่านักเรียนที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบรักน้อยและให้
เหตุผลน้อย และขาดความรู้ความถนัดกฎหมายประพฤติกัมภ์เป็นพวกที่ประพฤติกัมภ์ไม่เหมาะสมกับ
สภาพของนักเรียน

ดังนั้นในการสอนสังคมศึกษา จึงต้องให้บรรลุดูจุดหมายของวิชาสังคมศึกษา
ไม่ได้เน้นวิชาการเพียงอย่างเดียว แต่ต้องการฝึกฝนถ่ายทอดความเป็นพลเมืองดีให้แก่เด็ก
สามารถที่จะตัดสินใจได้อย่างฉลาด ถูกต้องเหมาะสมโดยอาศัยวิถีการแห่งปัญญา วิธีการ
ทางวิทยาศาสตร์ในการจะตัดสินใจทำสิ่งใดลงไป ทั้งในค่านพหุติกรรม การแสดงออก
ของตนและความรับผิดชอบที่มีต่อสังคม เป็นผู้นำตนเอง โดยเป็นผู้รู้จักวิเคราะห์และประเมิน
ค่า เพราะปัญหาและเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ประชาชนจะต้องเผชิญและตัดสินใจในชีวิตจริงนั้นเป็น

¹ Abraham H. Maslow, Motivation and Personality (New York: Harper and Row, 1970), pp.35-46.

² สุพจน์ จักขุทิพย์, "ปัจจัยบางประการที่มีผลต่อการกระทำต่อการประพฤติกัมภ์ตามสมควรแก่สภาพนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในกรุงเทพมหานคร"

ปัญหาของโลกซึ่งยุ่งยากซับซ้อนต่อการพิจารณาตัดสิน¹

จ. ตัวแปรที่เป็นปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งคือ พัฒนาการทางอารมณ์ของวัยรุ่น เพราะร่างกายของเด็กวัยรุ่นเจริญอย่างรวดเร็วร่างกายใหญ่โตขึ้น มีการเปลี่ยนแปลงหลายทาง เป็นเหตุให้ปรับตัวไม่ทันอารมณ์ไม่ดีและอารมณ์ของวัยรุ่นนี้จะรุนแรงเปลี่ยนแปลงเสมอไม่คงที่บางครั้งโกรธง่าย ใจน้อย ต้องการความเป็นอิสระ และจะรู้สึกกับข้องใจเมื่อถูกขัดขวาง บางครั้งไม่สามารถควบคุมอารมณ์ได้ เป็นสาเหตุให้เกิดความขัดแย้งกับผู้ใหญ่ ดังนั้นแม่เยาวชนจะเรียนรู้เพียงใดก็ตามพัฒนาทางอารมณ์ตามวัยของเยาวชนจะเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้พฤติกรรมเบี่ยงเบนไปในทางไม่ดีได้ ดังนั้น ผู้ปกครอง และครูจะต้องมีความรู้จิตวิทยาเกี่ยวกับเด็กวัยต่าง ๆ กันจะค้นหาทางป้องกันและแก้ไขก่อนที่เยาวชนจะกระทำผิด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ครูทุกคนควรจะต้องมีคุณสมบัติของนักแนะแนวด้วย เพื่อจะคอยช่วยกันแนะแนวทางเยาวชนให้เยาวชนรู้จักใช้เหตุผลที่ถูกต้องในการตัดสินใจและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ

¹Edwin Fenton, Teaching the New Social Studies in Secondary Schools, (New York: Holt Rinehart and Winston, Inc., 1966), p.63.

²Elizabeth B. Hurlock, Developmental Psychology (New York: McGraw-Hill Book Co., 1974), p.179.

ขอเสนอแนะ

ผู้วิจัยเห็นว่าการที่จะให้พลเมืองของประเทศมีคุณภาพนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องปลูกฝังความเป็นพลเมืองดีให้แก่เด็กและเยาวชนตั้งแต่เด็ก เรื่อยมาและถือเป็นหน้าที่โดยตรงของทุกสถาบันจะต้องร่วมมือและประสานงานกันอย่างใกล้ชิด โดยพร้อมเพรียงกันเพื่อช่วยกันสร้างสิ่งแวดล้อมที่เป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่เด็กและเยาวชน ไม่ว่าจะเป็นสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ครอบคลุมทั้ง ทางด้านการศึกษาและทางด้านชุมชนก็ตามล้วนแต่มีอิทธิพลต่อการที่จะปลูกฝังความเป็นพลเมืองดีให้แก่เด็กและเยาวชนให้มีคุณภาพ สร้างความเจริญก้าวหน้า และพร้อมที่จะเผชิญกับสภาพสังคมที่ซับซ้อนในปัจจุบันและอนาคต ให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างเป็นสุขตามควรแก่สภาพ ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะแนวทางในการปลูกฝังลักษณะของความเป็นพลเมืองดี ดังนี้ คือ

ขอเสนอแนะสำหรับสถานพินิจและคุ้มครองเด็กกลาง

1. โรงเรียนเป็นสถาบันที่สำคัญในการปลูกฝังความเป็นพลเมืองดีให้แก่นักเรียน ดังนั้นสถานฝึกและอบรมของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กกลางก็ย่อมมีหน้าที่ปลูกฝังฝึกอบรมความเป็นพลเมืองดีให้แก่เยาวชนโดยยึดถืออุดมการณ์ของแผนการศึกษาชาติ และจุดมุ่งหมายเฉพาะของวิชาสังคมศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการวางโครงการอบรมสั่งสอนและจัดกิจกรรมต่าง ๆ ดังนั้นจึงควรได้มีการปรับปรุงหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนตลอดจนกิจกรรมเสริมหลักสูตร โดยเฉพาะวิชาสังคมศึกษาจะต้องจัดเป็นวิชาบังคับสำหรับเยาวชนในสถานฝึกและอบรมไม่ว่าผู้นั้นจะเรียนวิชาสามัญ หรือวิชาชีพก็ตาม เพราะคนเราต้องอยู่รวมกันเป็นสังคมจะอยู่เพียงลำพังคนเดียวไม่ได้ ดังนั้นจะต้องรู้ระเบียบของสังคม กฎหมาย ฯลฯ และวิชานี้ยังใหญ่เรียนรู้ได้มีความรู้ความเข้าใจทักษะ และทัศนคติที่สามารถปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับสังคมที่ตนเป็นสมาชิกอยู่ และใหญ่เรียนรู้มีความสามารถในการจัดและปรับตัวให้เหตุผลในการตัดสินใจปัญหาต่าง ๆ สามารถมีชีวิตอยู่ได้ในการสภาพแวดล้อมใหม่ ๆ และต่าง ๆ กัน ดังนั้น

สภาพการเรียนการสอนควรมีบรรยากาศคล้ายคลึงกับสภาพของโรงเรียนในใหม่มากที่สุด ทั้งในด้านการจัดชั้นเรียน การใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยี ตลอดจนการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้เยาวชนมีความรู้สึกว่าการนั่งเรียนอยู่ตามโรงเรียนจริง ๆ ซึ่งจะก่อให้เกิดกำลังใจ มุ่งกลับตัวเป็นพลเมืองดี และสามารถออกไปดำรงชีวิตภายนอกได้เยี่ยมพลเมืองดีทั่วไป

2. สถานฝึกและอบรมของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กกลางควรรบรจครูที่มีวุฒิทางครู เพื่อสอนทั้งวิชาสามัญและวิชาชีพ และการจัดครูเขาสอนให้ตรงสาขาวิชาต่าง ๆ เช่น คานกฎหมายและความรู้ด้านการเมืองและการปกครอง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม เป็นต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูที่สอนวิชาชีพต้องได้รับการอบรมพิเศษเพื่อให้มีความรู้ทางด้านต่าง ๆ ดังกล่าว เพื่อช่วยกันขัดเกลาอบรมบ่มนิสัยเด็กเพื่อความเป็นพลเมืองดีซึ่งจะต้องสอนให้สอดคล้องกับสภาพที่เป็นจริงของสังคม

3. สถานฝึกและอบรมของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กกลางควรรจัดกิจกรรมการปกครองแยกตามลักษณะความผิดของเยาวชนและสร้างบรรยากาศให้มีความรู้สึกว่ายู่กันอย่างญาติพี่น้องภายในครอบครัวเดียวกันให้เกิดความอบอุ่น มีการแบ่งหน้าที่กันทำงาน และร่วมกันทำงาน เคารพผู้อาวุโส ให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และให้เยาวชนได้มีโอกาสเข้าร่วมวางแผนทองโฆษฎุกระทำผิดหรือฝ่าฝืนระเบียบโดยมีครูอาจารย์ดูแลอย่างใกล้ชิด

4. สถานฝึกและอบรมของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กกลางควรรจัดโครงการเพื่อส่งเสริมความร่วมมือและประสานงานกันอย่างใกล้ชิดกับหน่วยงานของรัฐหรือเอกชน และสถานอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือโรงเรียน ด้วยการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นวิธีการสอน ตลอดจนบุคลากรครู เพื่อให้เด็กและเยาวชนในสถานพินิจได้มีความรู้และทักษะเท่าเทียมกับเด็กและเยาวชนภายนอก การขอความร่วมมือจากสถาบันทางศาสนา เพื่อช่วยขัดเกลาเยาวชนให้ดีขึ้น และสิ่งที่สถานพินิจและคุ้มครองเด็กกลางควรตระหนัก คือ การที่จะแก้ไขฟื้นฟูสภาพจิตใจ สภาพร่างกาย (ยาเสพติด) ของเด็กที่ประพฤติผิดนั้น เป็นเรื่องที่สังคมจะต้องเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย เมื่อพ้นโทษไปแล้วผู้ประพฤติผิดจะต้องกลับไปสู่สิ่งแวดล้อมและอิทธิพลเดิมก็จะทำผิดขึ้นมาอีก ดังนั้นทางสถานพินิจจึงต้องประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐบาลและเอกชน โดยเฉพาะสถานศึกษา แม้ในต่างประเทศ เช่น ในเพนซิลวาเนีย

5. ความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์¹

นอกจากนี้ทางราชการควรยกย่องคนดีในสังคมประกาศให้ทั่วไป สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่ดีและสมควร ได้มีการกล่าวอยู่เสมอจะโดยตรงหรือโดยอ้อมก็พึงปฏิบัติทั้งสิ้น

4. รัฐควรเผยแพร่กฎหมายเบื้องต้นเกี่ยวกับการดำรงชีวิตประจำวันให้ประชาชนได้รู้โดยทั่วถึงกันอย่างสม่ำเสมอเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดอุบัติเหตุ โดยยึดหลักการป้องกัน ปราบปรามและการให้บริการ และทุกครั้งที่มีการออกกฎหมายใหม่ที่สำคัญควรแจ้งไปยังสถาบันต่าง ๆ โดยเฉพาะครอบครัว และสถาบันการศึกษาเป็นต้น

5. รัฐควรให้มีเจ้าหน้าที่ของรัฐควบคุมดูแลให้ประชาชนได้ปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด มีมาตรการลงโทษที่เฉียบขาดและยุติธรรม เพื่อความศักดิ์สิทธิ์ของกฎหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบ การควบคุมเกี่ยวกับค่านาอาหารและยา การป้องกันและควบคุมพวักติดยาเสพติด การควบคุมสื่อมวลชนที่เผยแพร่ภาพข่าว หรือเรื่องที่จะเป็นภัยต่อสังคม ตลอดจนแหล่งอบายมุข และสถานเริงรมย์ต่าง ๆ ขณะเดียวกันให้บริการด้านการคุ้มครองชีวิตและทรัพย์สิน ด้วย

6. รัฐควรขอความร่วมมือจากสถาบันทางศาสนาให้ช่วยเผยแพร่กิจกรรมด้านจริยธรรม เช่น การฝึกอบรมจัดหน่วยเคลื่อนที่ไปเข้าถึงประชาชน เช่น พระจริยานิเทศ พระธรรมทูต โรงเรียนพุทธศาสนาวินิจฉัย เป็นต้น ปรับปรุงวัดให้เป็นสถานที่ร่มเย็นสงบเงียบ กำหนดแนวทางการประพฤติปฏิบัติของสงฆ์ให้ประพฤติให้ถูกพระธรรมวินัย

7. รัฐควรจัดให้มีโครงการศึกษาต่อเนื่องให้กับบรรดาผู้ปกครองโดยเฉพาะใช้เวลาว่างตอนเย็นหรือวันหยุดของทางราชการ ได้เขามารวมกลุ่มกันเข้ารับการอบรมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน และจัดภาพยนตร์ ละคร และอื่น ๆ ที่จะกระตุ้นให้ประชาชนได้ค้นคว้าหาความรู้ที่จะเพิ่มพูนความรู้ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เพื่อให้มีความรับผิดชอบต่อครอบครัวสูงขึ้น ซึ่งจะส่งผลสะท้อนต่อความสงบสุขของสังคม

¹ ทหารเก่า "ที่เล่นจริง" สยามรัฐ (31 มีนาคม 2525), หน้า 6

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหารโรงเรียน

เนื่องด้วยโรงเรียนมีบทบาทต่อการปลูกฝังความเป็นพลเมืองดีมากที่สุดผลจากการวิจัยพบว่าเยาวชนทั้ง 2 กลุ่มได้รับความรู้ในด้านนี้จากโรงเรียนถึงร้อยละ 59 ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของโรงเรียนโดยตรง ซึ่งผู้บริหาร ควรปฏิบัติดังนี้ คือ

1. ควรกำหนดนโยบายและปรัชญาของโรงเรียนให้ทราบโดยทั่วถึงเพื่อวางระเบียบปฏิบัติให้เป็นที่เข้าใจและสอดคล้องกัน โดยเฉพาะด้านการส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยในโรงเรียน ด้วยการสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อม ความเป็นประชาธิปไตย ให้ทุกคนมีคารวะธรรม สามัคคีธรรม และปัญญาธรรมให้ถือเป็นหน้าที่ของครูทุกคนไม่ใช่เฉพาะครูสังคมศึกษาหรือฝ่ายปกครองเท่านั้นที่จะต้องช่วยกัน ในบางกรณีควรเปิดโอกาสให้นักเรียนร่วมสร้างกฎเกณฑ์ระเบียบวินัย เพื่อฝึกให้มีความเคารพในสิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาค มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ รู้จักควบคุมตนเองสามารถปกครองตนเองได้ และใช้เหตุผลในการตัดสินใจ เช่น โรงเรียนบ้านพุ่มวง เป็นต้น ซึ่งจะมีผลต่อการพัฒนานักเรียนให้ออกไปเป็นพลเมืองดี มีความเป็นประชาธิปไตย และมีประสิทธิภาพสืบไป

2. ควรให้แต่ละหมวดวิชาจัดโปรแกรมการจัดกิจกรรมหลักไว้เป็นตารางตลอดปีเพื่อปลูกฝังและส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมและคำสอนในทางศาสนาและจัดกลุ่มนักเรียนตัวอย่างเพื่อเป็นแม่แบบในการทำดี เช่น การจัดกิจกรรมส่งเสริมด้านวิชาการ สังคมและวัฒนธรรม การกีฬา ลูกเสือ อนุชาชาติและผู้นำเพื่อประโยชน์ เป็นคน ได้เข้าร่วมกิจกรรมอย่างทั่วถึงตามความถนัดและความสนใจ โดยมีครูเป็นที่ปรึกษาอย่างใกล้ชิด เป็นการฝึกให้นักเรียนรู้จักการทำงานร่วมกัน รับผิดชอบต่อหน้าที่และสิทธิตลอดจนการพัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

3. ควรกำหนดหลักการเกี่ยวกับนโยบายด้านการส่งเสริมสมรรถภาพของครูอาจารย์ ทั้งด้านวิชาการ วิธีสอน เพื่อปรับปรุงให้ทันสมัยอยู่เสมอ ตลอดจนการติดต่อกับสถาบันต่าง ๆ เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และความคิดเห็น โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูสังคมศึกษาจะต้องให้ได้รับความรู้ทางด้านการเมืองและการปกครองเพิ่มพูนอยู่ตลอดเวลา

4. ควรเปิดโอกาสให้ครูอาจารย์ได้มีความคล่องตัวในการปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ ในด้านการจัดการเรียนการสอนในการฝึกฝน เพื่อความเป็นพลเมืองดีโดยไม่ขัดต่อระเบียบ

5. ควรจัดให้โรงเรียนเป็นโรงเรียนของชุมชนหรือบ้านที่สองของนักเรียน และจัดสิ่งแวดล้อมให้สะอาด สวยงาม เป็นระเบียบเรียบร้อยเป็นการกระตุ้นหรือฝึกความมีระเบียบเรียบร้อยให้แก่ นักเรียน มีบรรยากาศที่ชวนให้อยากชวนขวนขวายศึกษาหาความรู้ รักโรงเรียน พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้นักเรียนเข้ามาใช้ประโยชน์ยามว่างโดยวางระเบียบไว้อย่างรัดกุม ไม่ว่าจะเป็นบริการคานห้องสมุดหรือการกีฬา และการฝึกสอนก็ตาม สิ่งเหล่านี้ก่อให้เกิดความผูกพันต่อโรงเรียน มุ่งที่จะสร้างชื่อเสียงและความก้าวหน้าให้แก่ตนเองและโรงเรียนนอกจากนั้นผู้บริหารโรงเรียนควรเข้าร่วมงานกับชุมชนเท่าที่ควรจะเป็น และจัดให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมด้วย เพื่อให้สภาพการดำเนินชีวิตของนักเรียนในโรงเรียนสอดคล้องกับชีวิตจริง และเมื่อสำเร็จออกไปแล้วเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมได้

ข้อเสนอแนะสำหรับครูสังคมศึกษา

ครูเป็นบุคลากรที่มีความสำคัญมากต่อการปลูกฝังความเป็นพลเมืองดีให้แก่ นักเรียนให้เติบโตเป็นสมาชิกที่มีคุณภาพของสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูสังคมศึกษา เพราะวิชาสังคมศึกษามีจุดมุ่งหมายสำคัญ ก็คือ การฝึกฝนอบรมนักเรียนให้เป็นพลเมืองดี ดังนั้นครูสังคมศึกษาจึงควรปฏิบัติ ดังนี้

1. ครูต้องรูถึงวัตถุประสงค์ของวิชาสังคมแนวใหม่ว่า ควรเน้นการพัฒนาทักษะที่สำคัญ คือ ทักษะการสืบสอบ ทักษะคิดและค่านิยมที่ดีที่ถูกต้องให้เกิดมีในตัวเด็ก และการรู้จักคนควหาความรูด้วยตนเอง

ดังนั้นการกำหนดวัตถุประสงค์ในการสอนครูต้องมุ่งที่วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมเป็นสำคัญมากกว่าความแม่นยำในเนื้อหา มีการตั้งมโนทัศน์ไว้เพื่อให้นักเรียนสร้างมโนทัศน์ที่ไคด้วยตนเอง เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ได้ และให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนและฝึกให้เกิดการปฏิบัติให้มากที่สุด ให้นักเรียนแจ่มแจ้งในปัญหา คือ มีพหุพิสัย มีจิตพิสัย ด้วยการรับรู้ถึงความรู้สึกชอบไม่ชอบ ความสนใจ ค่านิยมของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

มีเจตคติที่ดีต่อการทำงานของตน เห็นคุณค่าของวัฒนธรรม และมีทักษะในการแสวงหาข้อมูล รวบรวมวิเคราะห์ระหว่างสิ่งที่เป็นความจริงและขอเท็จจริง รวมทั้งกระตุ้นให้นักเรียนสามารถ นำข้อมูลไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการตัดสินใจอย่างฉลาด เพื่อสามารถปรับปรุงตัวเองให้เข้ากับสังคมในอนาคต และในการวัดผลก็ต้องคำนึงถึงผลทางค่านิยมพฤติกรรมเป็นสำคัญ

2. ในส่วนที่เกี่ยวกับตัวครูเองนั้น จะต้องมีความสมบัติพอสรุปได้ ดังนี้

ในด้านความรู้ จะต้องชวนขยายสะสมวิทยาการทั้งปวง ทั้งทาง ค่านิยมและค่านิยมปฏิบัติ ให้เกิดแก่ตนเองให้มากที่สุดที่จะทำได้ จะต้องชวนขยายสร้างสม ให้เกิดมีคุณธรรม คือธรรม และวัฒนธรรมชั้นในใจของตนให้มากที่สุดที่จะทำได้

ในด้านน้ำใจ จะต้องมึน้ำใจที่มุ่งฝึกสอนและอบรมศิษย์อย่างเต็มที่ และด้วยความเสียสละ ไม่หวังผลตอบแทน จะต้องมึน้ำใจที่จะบังคับและฝึกฝนตนเองเพื่อ เป็นแบบอย่างที่ดีของศิษย์ตลอดไป จะต้องมึน้ำใจที่จะวางตนให้สมกับเกียรติของครู และ อาชีพครูโดยตลอดไป

ในด้านสมรรถภาพ จะต้องชวนขยายสร้าง "สมรรถภาพในการ เป็นครู" ให้เกิดแก่ตนเองให้มากที่สุดที่จะทำได้ เช่น สามารถทำการสอนได้อย่างดี สามารถ อบรมแนะแนว และปกครองได้อย่างดี สามารถทำกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนได้เป็น อย่างดี สามารถสร้างสัมพันธ์ภาพอันดี และร่วมมือกับชุมชนได้เป็นอย่างดี และสามารถ เป็นครูชั้นอาชีพได้ เป็นต้น โดยเฉพาะครูสังคมต้องมี ความรู้และความแม่นยำในเนื้อหาสาระ มีความมั่นใจในตัวเองและผู้อื่นมีความสนใจในกาละ เทศะ บุคคลและเหตุการณ์ มีความ สามารถในการสื่อความหมาย มีความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ มีความอยากหรืออยาก เห็นมีแรงจูงใจใฝ่รู้อยู่เสมอ มีความผูกพัน ถือเป็นภารกิจที่จะต้องช่วยให้นักเรียนเป็น พลเมืองดี มีประสิทธิภาพในสังคมประชาธิปไตย เป็นผู้ที่ดีคอยช่วยเหลือเสริมแรงให้นักเรียนมุ่งมั่น

¹ สาโรช น้อยศรี "มาตรการพื้นฐานบางประการสำหรับสร้างครูดี" (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว, 2515), หน้า 24.

ที่จะแสวงหาความรู้และสัจจะต้องมีวัฒนธรรมและคุณธรรม¹

ข้อเสนอแนะสำหรับสื่อมวลชน

ปัจจุบันสื่อมวลชน มีบทบาทสำคัญต่อสังคมมาก ดังนั้นจึงควรตระหนักถึงความสำคัญในหน้าที่ซึ่งมีต่อสังคม ควรเสนอเรื่องราวหรือภาพที่เป็นการส่งเสริมคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม ไม่ว่าจะเป็นข่าวสารคดีหรือบันเทิง ควรได้แทรกแง่คิด มีคติสอนใจ เสนอข่าวด้วยความเป็นกลาง ก่อให้เกิดความสามัคคี และคำนึงถึงความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีงาม ตลอดจนกระตุ้นส่งเสริมให้คิดถึงวัฒนธรรมที่ดีงามที่คนทั่วไปพึงประพฤติปฏิบัติเพื่อให้สังคมสงบสุข โดยไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ค่านานการคาเพียงอย่างเดียว

ข้อเสนอแนะสำหรับครอบครัว

ครอบครัวมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับเด็กตั้งแต่เกิด จึงควรทำหน้าที่ให้สมบูรณ์ เพื่อเป็นการปูพื้นฐานให้เด็กได้เติบโตใหญ่เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม ดังนี้ :-

1. บิดามารดาหรือผู้ปกครองต้องเป็นตัวอย่างที่ดีแก่เด็กให้การอบรมเลี้ยงดู สอน เอาใจใส่ดูแลทุกซอกซี้ดทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจโดยทั่วถึงเท่าเทียมกันทุกคน
2. ควรจัดสิ่งแวดล้อมในบ้านให้เหมาะสม และเหมาะสมต่อการฝึกฝนเด็ก เพื่อความเป็นพลเมืองดี มอบหมายงาน แบ่งหน้าที่และช่วยกันทำงานตามความเหมาะสม แก้ว ใฝ่สิทธิเสรีภาพ แสดงความคิดเห็นตามสมควรก่อให้เกิดความมั่นใจในตนเองและรู้จักใช้เหตุผลในการตัดสินใจ โดยมีผู้ปกครองคอยแนะนำและช่วยเหลือ
3. ควรอบรมถ่ายทอด คุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม ตลอดจนให้ความเข้าใจในคำสอนของศาสนาและวัฒนธรรมที่ควรยึดปฏิบัติ ควรอบรมสั่งสอนทั้งในด้านเศรษฐกิจในชีวิต

¹ วิจิตร สีนสิริ "วิธีสอนสังคมศึกษา," คำบรรยายและอภิปรายในการสัมมนา
อาจารย์ผู้สอนสังคมศึกษาของสถานฝึกหัดครู กรมการฝึกหัดครู (17-21 พฤษภาคม 2519):

ชีวิตประจำวัน และหน้าที่ของพลเมืองที่ดีที่มีต่อสังคม ตลอดจนค่านิยมวินัย อย่างสม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

1. ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทฤษฎีและการปฏิบัติของความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดี ของเยาวชนในสถานฝึกและอบรมของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กกลาง
2. ควรศึกษาเปรียบเทียบ ความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีระหว่างนักเรียนระดับมัธยมศึกษาของเอกชนและรัฐบาล
3. ควรศึกษาถึงความคิดเห็นของผู้บริหารและครูของสถานฝึกและอบรมของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กกลาง เกี่ยวกับการให้การศึกษเพื่อความเป็นพลเมืองดีแก่เด็กที่กระทำผิด
4. ควรศึกษาเปรียบเทียบความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีระหว่างเยาวชนในสถานฝึกและอบรมของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กกลาง และในส่วนภูมิภาค
5. ควรได้ศึกษาถึงความคิดเห็นและติดตามของเยาวชนที่กระทำผิดเมื่อพ้นโทษ และนำมาเปรียบเทียบกับเยาวชนในโรงเรียนรัฐบาล

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย